

Analiza prigovora i žalbi na izborni proces u Bosni i Hercegovini

Sarajevo, decembar 2015.

BRZI ODGOVORI

ŠTA SU TO IZBORI?

Izbori su postupak kojim narod (odnosno birač) povjerava obavljanje političke vlasti predstavničkom tijelu, a u mnogim savremenim demokratskim državama i predsjednika države (odnosno državnog poglavara), a koji onda predstavljaju njegovu (dakle narodnu) suverenu volju. Izbori su zbog toga izvor i temelj legitimiteta cjelovitog sistema državne vlasti.

ŠTA JE TO POLITIČKI SUBJEKT?

Politički subjekt podrazumjeva političku stranku, nezavisnog kandidata, koaliciju ili listu nezavisnih kandidata, ovjerenu za učešće na izborima u skladu sa Izbornim Zakonom Bosne i Hercegovine.

KO SU BIRAČI I GLASAČI?

Birač je, u smislu Izbornog zakona BiH, državljanin Bosne i Hercegovine koji je upisan u Centralni birački spisak, a glasač u smislu Izbornog zakona BiH, državljanin Bosne i Hercegovine koji je upisan u Centralni birački spisak i koji je ostvario aktivno biračko pravo.

KOJI SU ORGANI NADLEŽNI ZA PROVOĐENJE IZBORA?

Organi nadležni za provedbu izbora su izborne komisije i to OIK/GIK (Općinska izborna komisija/Gradska izborna komisija), CIK BIH (Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine) i birački odbori.

KO IMA PRAVO ULAGANJA PRIGOVORA?

Birač i politički subjekt čije je pravo ustanovljeno Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine povrijeđeno može izornoj komisiji uložiti prigovor.

SADRŽAJ

KORIŠTENE SKRAĆENICE	4
UVOD	5
METODOLOGIJA	6
1. PODNOŠENJE PRIGOVORA	7
2. PRVOSTEPENI POSTUPAK	8
2.1. Postupak po službenoj dužnosti	8
2.2. Prvostepena nadležnost	8
2.3. Prvostepena nadležnost Centralne izborne komisije BiH.....	9
2.4. Postupak odlučivanja	10
2.5. Odluke po prigovoru	11
2.6. Mjere i sankcije Izborne komisije	11
2.7. Sankcije Centralne izborne komisije BiH	11
3. DRUGOSTEPENI POSTUPAK (POSTUPAK PO ŽALBI)	12
3.1. Nadležnost i sadržaj žalbe	12
3.2. Postupak po žalbi	12
3.3. Odmjeravanje novčane kazne	13
4. APELACIONI ODJEL SUDA BOSNE I HERCEGOVINE	13
5. PRIJAVA KRIVIČNOG DJELA	13
6. PRIKAZ PROCESA PODNOŠENJA PRIGOVORA I ŽALBI I POSTUPKA ODLUČIVANJA	14

KORIŠTENE SKRAĆENICE

BiH	Bosna i Hercegovina
CIK BiH	Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine
OIK	Opštinska izborna komisija
GIK	Gradska izborna komisija

UVOD

Efikasna zaštita izbornog prava treba biti jedan od prioriteta u budućim diskusijama u vezi sa izmjenama postojećeg Izbornog zakona ili eventualnog donošenja novog. Za izradu ove Analize procesa prigovora i žalbi na izborni proces u Bosni i Hercegovini, korišteni su uglavnom Izborni zakon Bosne i Hercegovine, Zakon o upravnom postupku Bosne i Hercegovine, Krivični zakon BiH, Uputstvo o procedurama za rješavanje po prigovorima i žalbama podnesenim Centralnoj izbornoj komisiji BiH i izbornim komisijama izdato od strane CIK-a i Uputstvo o procedurama za rješavanje po prigovorima i žalbama podnesenim izbornim komisijama izdato od CIK-a.

Cilj ove analize je da se utvrdi ko ima pravo na podnošenje prigova i žalbi, koliki su rokovi za podnošenje prigovora i žalbi, te koji su to rokovi za odlučivanje po podnesenim prigovorima i žalbama od strane nadležnih organa.

Zaštitu izbornog prava osiguravaju Općinske/Gradske izborne komisije (u daljem tekstu: izborne komisije), Centralna izborna komisija BiH i Apelacioni odjel Suda Bosne i Hercegovine. Odlučivanje po prigovorima i žalbama može biti u prvom ili drugom stepenu u zavisnosti od nadležnosti za postupanje organa, koje su propisane u Izbornom zakonu Bosne i Hercegovine, o čemu će biti više govora u nastavku. Apleaciono odjeljenje Suda Bosne i Hercegovine nadležno je da rješava po žalbama na odluke Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine. Ukoliko Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine ustanovi da je počinjeno krivično djelo koje se odnosi na izborni proces, dužna je o tome obavijestiti nadležno tužilaštvo.

METODOLOGIJA

Metodologija istraživanja analize zasniva se na detaljnom proučavanju izbornih propisa. Primarno istraživanje obuhvata analizu Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine. Sekundarno istraživanje obuhvata analizu pratećih dokumenata, prvenstveno Centralne Izborne komisije Bosne i Hercegovine, kao što su Uputstvo o procedurama za rješavanje po prigovorima i žalbama podnesenim Centralnoj izbornoj komisiji BiH i izbornim komisijama izdato od strane CIK-a, Uputstvo o procedurama za rješavanje po prigovorima i žalbama podnesenim izbornim komisijama izdato od CIK-a, te određena saopštenja CIK-a BiH, kao i drugi dostupni podaci organizacija koje se bave izbornim procesima.

Podaci koji će biti predstavljeni u ovoj analizi dobijeni su na način da smo prvenstveno izvršili razdvajanje opštih i lokalnih izbora, zatim utvrdili koju su to tačno organi nadležni za zaštitu izbornih prava te istražili ko ima pravo podnošenja prigovora i žalbi, nadležnost za odlučivanje po prigovorima i žalbama, te rokove za njihovo podnošenje i odlučivanje.

Dobiveni rezultati jasno definišu koji su to organi zaštite izbornog prava, ko ima pravo podnijeti prigovore i žalbe, koji su to rokovi za njihovo podnošenje, ko ima nadležnost za postupanje i koje su to sankcije za povrede izbornog prava.

Istraživanje različitih propisa predstavljalo je izazov prilikom izrade analize u smislu sakupljanja svih odredbi koje se odnose na zaštitu izbornih prava na jedno mjesto i stvaranje zajedničkih crta koje eventualno mogu poslužiti širem krugu ljudi.

1. PODNOŠENJE PRIGOVORA

Birač i politički subjekt čije je pravo ustanovljeno ovim zakonom povrijeđeno može izbornoj komisiji uložiti prigovor najkasnije u roku od 48 sati, odnosno 24 sata u izbornom periodu od učinjene povrede, osim ako Izbornim zakonom BiH nije drugačije određeno.

Prigovor se podnosi na obrascu koji propiše Centralna izborna komisija BiH, a koji sadrži mjesto, vrijeme, kratak opis učinjene povrede, počinioca i dokaze koji potvrđuju navode prigovora, zatim odredbe Izbornog zakona BiH za koje podnosilac prigovora smatra da su povrijeđene, broj faksa na koji će se dostaviti odluka po prigovoru i potpis podnosioca prigovora. Ako je podnosilac prigovora politička stranka ili koalicija ili lista nezavisnih kandidata, prigovor potpisuje predsjednik ili ovlaštenu predstavnik političke stranke ili koalicije ili liste nezavisnih kandidata ili lice koje oni ovlaste uz priloženo ovlaštenje. Uz prigovor se u prilogu podnose pisani dokazi. Ako se kao dokaz predlaže saslušanje svjedoka, dostavljaju se njihove potpisane izjave u pisanoj formi.

Prigovor se predaje isključivo neposredno ili faksom u izbornom periodu. Prigovor se može dostaviti i elektronskom poštom i mora biti ovjeren kvalificiranim elektronskim potpisom u skladu sa posebnim zakonom.

Prigovor se dostavlja bez odlaganja svim stranama navedenim u prigovoru, a koje se mogu u roku od 24 sata od prijema prigovora, u pisanoj formi, izjasniti o navodima prigovora. Nadležni organi mogu odrediti i saslušanje strana.

Prigovor koje je podnijelo neovlašteno lice, ili je prigovor koji je podnesen neblagovremen ili je nepotpun, odbacuje se. Prigovor će se odbaciti i ako se ne može utvrditi ko je podnosilac prigovora. Podneseni prigovor odnosno žalba u postupku zaštite izbornog prava ne odgađaju obavljanje izbornih radnji koje su propisane ovim Zakonom.

Prema Izbornom zakonu BiH, ovlaštena lica za podnošenje prigovora za zaštitu izbornog prava su birač i politički subjekt. Birač može uložiti prigovor samo onda kada je ugroženo njegovo lično izborno pravo. Na ovaj način se onemogućava zvanično ulaganje prigovora biračima, nestranačkim posmatračima i drugim zainteresovanim stranama u izbornom procesu onda kada je njihovo izborno pravo posredno ugroženo. Takođe, kada je u pitanju zaštita izbornog prava od strane političkih subjekata, prigovore kojima se traži zaštita istog mogu ulagati politički subjekti, ali ne i kandidati tih subjekata pojedinačno bez formalne podrške svog političkog subjekta.

2. PRVOSTEPENI POSTUPAK

2.1. POSTUPAK PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI

Inicijativu za pokretanje postupka može podnijeti svako pravno i fizičko lice čije je pravo, ustanovljeno Izbornim zakonom BiH, povrijeđeno.

Izborna komisija i Centralna izborna komisija BiH mogu, nakon saznanja za učinjenu povredu odredbi Izbornog zakona BiH iz svoje nadležnosti, pokrenuti postupak po službenoj dužnosti protiv političkog subjekta, kandidata ili pristalice političkog subjekta, zaposlenog ili na drugi način angažiranog u izbornoj administraciji.

2.2. PRVOSTEPENA NADLEŽNOST

Općinska izborna komisija u svojoj općini ima prvostepenu nadležnost za odlučivanje po prigovorima uloženi zbog povreda pravila ponašanja u izbornoj kampanji (Poglavlja 7 Izbornog zakona BiH – Pravila ponašanja u izbornoj kampanji), osim uslučaju povrede iz člana 7.3 stav (1) tačka 3) i 7), člana 7.3 stav (2) i člana 7.4 stav (1) tačka 3) Izbornog zakona BiH, o čemu odlučuje Centralna izborna komisija BiH.

Izborna komisija ima prvostepenu nadležnost i za odlučivanje zbog povreda odredbi Izbornog zakona BiH za koje se mogu izreći sankcije propisane odredbama:

- a) člana 19.8 stav (1) tač. a), g), h), i), j), l), n), o), i s);
- b) člana 19.9 stav (1) tač. b), c), d), e), g), h), i), l), m), o), p), t) i u).

Član 19.8 st.1 – Novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 1.000,00 KM kaznit će se zaposleni ili angažirani u izbornoj administraciji za povredu, ako:

Čl.19.8 stav (1) tač. a)	Učestvuje u donošenju odluke koja može dovesti u sumnju njegovu sposobnost da djeluje nepristrasno
Čl.19.8 stav (1) tač. g)	Ne ažurira podatke u skladu sa promjenom broja birača i propisima CIK BiH (čl. 3.8 stav (3) tačka d))
Čl.19.8 stav (1) tač. h)	Ne osigura uvid u izvod iz Centralnog biračkog spiska na teritoriji svoje općine (čl. 3.8 stav (3) tačka c))
Čl.19.8 stav (1) tač. i)	Ne osigura podatke za Centralni birački spisak koji su utvrđeni propisima CIK BiH (čl. 3.8 stav (3) tačka d))
Čl.19.8 stav (1) tač. j)	Ne vodi evidenciju zahtjeva i prigovora i ne čuva dokumentaciju (čl. 3.8 stav (4)9)
Čl.19.8 stav (1) tač. l)	Ne osigura izborni materijal za glasanje (čl. 5.3 stav(3))
Čl.19.8 stav (1) tač. n)	Zapisnik o radu biračkog odbora ne sadrži podatke propisane Zakonom (čl. 5.7)
Čl.19.8 stav (1) tač. o)	Ne objasni biraču način glasanja i ne osigura tajnost glasanja (čl. 5.11 stav (1))
Čl.19.8 stav (1) tač. s)	Pomaže licu pri glasanju na način koji nije u skladu sa ovim Zakonom (čl. 5.19 stav (2))

Član 19.9 st.1 – Novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 KM do 10.000,00 KM kaznit će se politički subjekt za povredu, ako:

Čl.19.9 stav (1) tač. b)	Uklanja, prekriva, oštećuje ili mijenja štampane oglase, plakate, postere ili druge materijale koji se, u skladu sa zakonom, koriste u svrhu izborne kampađe političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata ili nezavisnih kandidata.
Čl.19.9 stav (1) tač. c)	Postavlja oglase, plakate, postere, odnosno piše svoje ime ili slogane koji su u vezi sa izbornom kampađom, u ili na zgradama u kojima su smješteni organi vlasti na svim nivoima, javna preduzeća, javne ustanove i mjesne zajednice, te na vjerskim objektima, na javim putevima i javnim površinama, osim na mjestima predviđenim za plaketiranje i oglašavanje (čl. 7.2 stav (3))
Čl.19.9 stav (1) tač. d)	Nosi i pokazuje oružje na političkim skupovima, biračkim mjestima i njihovoj okolini, kao i za vrijeme okupljanja u vezi s aktivnostima političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i nezavisnih kandidata u izbornom procesu (čl. 7.3 stav (1) tačka 11)
Čl.19.9 stav (1) tač. e)	Ometa skupove drugih političkih stranaka, koalicija i nezavisnih kandidata, kao i podstiče druge na takve aktivnosti (čl. 7.3 stav (1) tačka 2.)
Čl.19.9 stav (1) tač. g)	Obećava novčane nagrade s ciljem dobivanja podrške birača ili prijati pristalicama drugih političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i nezavisnih kandidata (čl. 7.3 stav (1) tačka 4.)
Čl.19.9 stav (1) tač. h)	Podstiče na glasanje lice koje nema pravo glasa (čl. 7.3 stav (1) tačka 5.)
Čl.19.9 stav (1) tač. i)	Podstiče lica da glasaju više puta na istim izborima ili da glasaju u ime drugog lica (čl. 7.3 stav (1) tačka 6.)
Čl.19.9 stav (1) tač. l)	Održava skupove s ciljem izborne kampađe (čl. 7.4 stav (1) tačka 1.)

Čl.19.9 stav (1) tač. m)	Izlaže na biračkom mjestu i u njegovoj okolini bilo kakve materijale s ciljem uticaja na birače (čl.7.4 stav(1) tačka2)
Čl.19.9 stav (1) tač. o)	Koristi megafon ili druge razglasne uređaje s ciljem uticaja na birače (čl. 7.4 stav (1) tačka 4.)
Čl.19.9 stav (1) tač. p)	Ometa ili opstruira izborni proces (čl. 7.4 stav (1) tačka 5.)
Čl.19.9 stav (1) tač. t)	Posmatrač, u toku posmatranja izbornog procesa, ometa izborne aktivnosti, ne poštuje tajnost glasnja (čl 17.2 stav (1))
Čl.19.9 stav (1) tač. u)	Posmatrač za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti ne nosi službenu akreditaciju i nosi bilo kakva obilježja ili oznake koje ih povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata ili nezavisnim kandidatom (čl. 17.2 stav (3))

2.3. PRVOSTEPENA NADLEŽNOST CENTRALNE IZBORNE KOMISIJE BiH

Centralna izborna komisija BiH ima prvostepenu nadležnost za odlučivanje zbog povreda člana 7.3 stav (1) tačka 3) i 7), člana 7.3 stav (2) i člana 7.4 stav (1) tačka 3) Izbornog zakona BiH i Poglavlja 16. (Mediji u izbornoj kampanji) Izbornog zakona BiH učinjenih od strane političkog subjekta.

Prvostepena nadležnost Centralne izborne komisije BiH –Član 7.3 stav (1) tačke 3) i 7)

Čl.7.3 stav (1) glasi: Kandidatima i pristalicama političkih stranaka, listi nezavisnih kandidata, listi pripadnika nacionalnih manjina i koalicija, kao i nezavisnim kandidatima i njihovim pristalicama, te zaposlenima ili na drugi način angažiranim u izbornoj administraciji nije dozvoljeno:	
Čl.7.3 stav (1) tačka 3): Sprječavati novinare da obavljaju svoj posao u skladu sa pravilima profesije i izbornim pravilima.	Čl.7.3 stav(1) tačka 7): Koristiti se jezikom koji bi nekoga mogao navesti ili podstaći na nasilje ili širenje mržnje, ili objavljivati ili upotrebljavati slike, simbole, audio i video zapise, SMS poruke, internet komunikacije ili druge materijale koji mogu tako djelovati.

Prvostepena nadležnost Centralne izborne komisije BiH –Član 7.3 stav (2)

Član 7.3 stav (2) glasi: Zabranjeno je lažno predstavljanje u ime bilo koje političke stranke, koalicije, liste nezavisnih kandidata ili nezavisnog kandidata.
--

Prvostepena nadležnost Centralne izborne komisije BiH –Član 7.4 stav (1) tačka 3)

Čl.7.4 stav (1) glasi: U periodu koji počinje 24 sata prije otvaranja biračkih mjesta i traje do njihovog zatvaranja, političkim strankama, koalicijama, listama nezavisnih kandidata i nezavisnim kandidatima i kandidatima na listama pripadnika nacionalnih manjina zabranjeno je učešće u javnim i političkim aktivnostima što uključuje: →	Čl.7.4 stav (1) tačka 3): Korištenje domaćih i međunarodnih sredstava komunikacije s ciljem uticaja na birače.
---	--

Centralna izborna komisija BiH ima prvostepenu nadležnost za odlučivanje i zbog povreda odredbi Izbornog zakona BiH za koje se mogu izreći sankcije propisane odredbama:

- člana 19.8 stav (1) tač. a), b), c), d), e), f), k), m), p), r), t) i u);
- člana 19.9 stav (1) tač. a), f), j), k), n), r), s), t; i u) i
- člana 19.10 stav (1) tač. a) i b).

Član 19.8 st.1 – Novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 1.000,00 KM kaznit će se zaposleni ili angažirani u izornoj administraciji za povredu, ako:

Čl.19.8 stav (1) tač. a)	Učestvuje u donošenju odluke koja može dovesti u sumnju njegovu sposobnost da djeluje nepristrasno
Čl.19.8 stav (1) tač. b)	Ne odredi biračka mjesta na području općine za glasanje na svim nivoima vlasti u BiH (čl.2.13 stav (1) tačka 2)
Čl.19.8 stav (1) tač. c)	Ne osigura izborni materijal za glasanje na svim nivoima izbora u BiH (čl.2.13 stav (1) tačka 4)
Čl.19.8 stav (1) tač. d)	Ne obavijesti birače o svim informacijama neohodnim za provedbu izbora, u skladu s propisima CIK BiH (čl.2.13 stav (1) tačka 5)
Čl.19.8 stav (1) tač. e)	Nepravilno broji glasačke listiće na biračkim mjestima i u općinskim centrima za brojanje (čl.2.13 stav (1) tač. 7)
Čl.19.8 stav (1) tač. f)	Imenuje predsjednika i članove biračkih odbora i njihove zamjenike suprotno članu 2.19 stav (3)
Čl.19.8 stav (1) tač. k)	Odredi biračka mjesta suprotno članu 5.1 stav (3)
Čl.19.8 stav (1) tač. m)	Ne odredi dužnosti članovima biračkih odbora (čl.5.6 stav (2))
Čl.19.8 stav (1) tač. p)	Ne utvrdi identitet birača i potpis birača na izvodu iz Centralnog biračkog spiska u skladu sa ovom Zakonom (čl.5.13)
Čl.19.8 stav (1) tač. r)	Ako izda glasački listić ili listiće suprotno propisima koji regulišu izdavanje glasačkih listića (čl.5.13)
Čl.19.8 stav (1) tač. t)	Su obrasci popunjeni suprotno članu 5.25
Čl.19.8 stav (1) tač. u)	Podaci objedinjenih zbirnih rezultata glasanja za općinu nisu u skladu sa članom 5.27

Član 19.9 st.1 – Novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 KM do 10.000,00 KM kaznit će se politički subjekt za povredu, ako:

Čl.19.9 stav (1) tač. a)	U roku od deset dana ne dostavi izmjene podataka (čl.4.22)
Čl.19.9 stav (1) tač. f)	Sprečava novinare da obavljaju svoj posao u skladu s pravilima profesije i izbornim pravilima (čl.7.1 st(1) tač.3)
Čl.19.9 stav (1) tač. j)	Koristiti se jezikom koji bi nekoga mogao navesti ili podstaći na nasilje ili širenje mržnje, ili objavljivati ili upotrebljavati slike, simbole, audio i video zapise, SMS poruke, internet komunikacije ili druge materijale koji mogu tako djelovati (čl.7.3 stav (1) tačka 7)
Čl.19.9 stav (1) tač. k)	Se lažno predstavlja u ime bilo koje političke stranke, koalicije, liste nezavisnih kandidata ili nezavisnog kandidata (čl.7.3 stav (2))
Čl.19.9 stav (1) tač. n)	Koristi domaća i međunarodna sredstva komunikacije s ciljem uticaja na birače (čl.7.4 stav (1) tačka 3)
Čl.19.9 stav (1) tač. r)	Ne podnese uz prijavu o prihvatanju kandidature za izbore i izjavu o ukupnom imovinskom stanju na određenom obrascu (čl.15.7)
Čl.19.9 stav (1) tač. s)	Vodi izbornu kampanju u periodu od dana raspisivanja izbora do dana službenog početka izborne kampanje (č.16.14 stav (3))
Čl.19.9 stav (1) tač. t)	Posmatrač, u toku posmatranja izbornog procesa, ometa izborne aktivnosti, ne poštuje tajnost glasnja (čl 17.2 stav (1))
Čl.19.9 stav (1) tač. u)	Posmatrač za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti ne nosi službenu akreditaciju i nosi bilo kakva obilježja ili oznake koje ih povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata ili nezavisnim kandidatom (čl. 17.2 stav (3))

Član 19.10 st.1 – Novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 3.000,00 KM kaznit će se za povrede kandidat izabran na svim nivoima vlasti, ako:

Čl.19.10 stav (1) tač. a)	U roku od 30 dana od dana objave ovjere mandata u „Službenom glasniku BiH“, na posebnom obrascu, ne preda potpisanu izjavu o imovinskom stanju iz člana 15.7 ovog zakona (čl.15.8 stav (1))
Čl.19.10 stav (1) tač. b)	U roku od 30 dana nakon isteka mandata na koji je izabran, kao i u slučaju prestanka mandata u smislu člana 1.10 stav (1) tačke 1., 3., 5., 6. i 7 ovog Zakona u roku od 30 dana od dana prestanka mandata, ne podnese izvještaj o imovinskom stanju (čl.15.8 stav (2))

U slučaju da izborna komisija ne pokrene postupak po službenoj dužnosti protiv političkog subjekta, kandidata ili pristalice političkog subjekta, zaposlenog ili na drugi način angažovanog u izornoj administraciji, a nakon saznanja za učinjenu povredu Izbornog zakona BiH iz svoje nadležnosti, odnosno ne odluči po prigovoru u slučajevima u kojima ima prvostepenu nadležnost i u rokovima predviđenim Izbornim Zakonom BiH, Centralna izborna komisija BiH pokrenut će i okončati postupak, odnosno odlučit će po prigovoru.

2.4. POSTUPAK ODLUČIVANJA

Centralna izborna komisija BiH ili izborna komisija odbacit će nedopušten, neblagovremen, prigovor koji je podnijelo neovlašteno lice kao i prigovor u kojem se ne može utvrditi ko je njegov podnosilac. Ukoliko prigovor nije podnesen na propisanom obrascu, kao i prigovor koji je nerazumljiv, nepotpun, odnosno ne sadrži dovoljno dokaza kojima bi bili argumentovani navodi istaknuti u prigovoru, CIK BiH ili izborna komisija će obavijestiti podnosioca prigovora da u roku od 24 sata od prijema obaviještenja dopuni prigovor i na taj način otkloni nedostatke, te će u istom obaviještenju biti upozoren na posljedice neotklanjanja nedostataka, kao i činjenicu da će se u tom slučaju smatrati da prigovor nije ni podnesen i da će o tome biti donesen zaključak protiv kojeg se može izjaviti posebna žalba.

CIK BiH ili izborna komisija prigovor faksom dostavlja svim stranama navedenim u prigovoru, a koje se mogu u roku od 24 sata od prijema prigovora izjasniti o navodima iz prigovora.

CIK BiH ili izborna komisija može na sjednici pozvati podnosioca prigovora, svjedoke i druga lica radi saslušanja, ako ocijeni da je to potrebno za pravilno utvrđivanje činjenica iz prigovora kao i njegovog pravilnog rješavanja. U ovom slučaju sastavlja se zapisnik u skladu s odredbama Zakona o upravnom postupku.

Centralna izborna Komisija BiH ili izborna komisija razmotrit će prigovor i donijeti odluku u roku od 48 sati nakon isteka roka utvrđenog u členu 6.3 stav (2) Izbornog zakona BiH. CIK BiH ili izborna komisija dužna je o svojoj odluci odmah obavijestiti podnosioca prigovora, kao i druge navedene strane u prigovoru. Izborna komisija svoje odluke dostavlja i Centralnoj izbornoj komisiji BiH.

Centralna izborna komisija BiH ili izborna komisija može prigovor usvojiti i izreći mjeru ili sankciju ili ga odbiti kao neosnovan.

2.5. ODLUKE PO PRIGOVORU

Centralna izborna komisija BiH ili izborna komisija donosi odluku u pisanoj formi koja sadrži naziv organa koji je donio odluku, uvod, dispozitiv (dispozitivom se rješava o predmetu postupka), obrazloženje, uputstvo o pravnom lijeku, potpis ovlaštenog službenog lica i pečat.

Uputstvom o pravnom lijeku strane u postupku obavještavaju se o pravu na žalbu:

- a) kada je odluku po prigovoru donijela izborna komisija, žalba se podnosi Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine u roku od 48 sati od prijema odluke izborne komisije, posredstvom izborne komisije;
- b) kada je odluku po prigovoru donijela Centralna izborna komisija BiH, žalba se podnosi Apelacionom odjeljenju Suda Bosne i Hercegovine u roku od dva dana od dana prijema odluke CIK BiH, putem Centralne izborne komisije BiH.

2.6. MJERE I SANKCIJE IZBORNE KOMISIJE

Izborna komisija, kada odlučuje po prigovorima, može narediti preduzimanje mjera kojima se otklanjaju nepravilnosti na koje se odnosi prigovor iz člana 6.4 Izbornog zakona BiH, što uključuje, ali se ne ograničava na dodavanje ili brisanje imena birača sa Centralnog biračkog spiska, pokrenuti inicijativu za smjenjivanje lica koje radi u Centru za birački spisak ili smijeniti člana u biračkom odboru, ili narediti određenom licu ili stranci da obustavi aktivnosti kojima se krše odredbe Izbornog zakona BiH ili izreći novčanu kaznu.

2.7. SANKCIJE CENTRALNE IZBORNE KOMISIJE BIH

Kada odlučuje po prigovorima i žalbama ili po službenoj dužnosti, CIK BiH može narediti izbornoj komisiji, Centru za birački spisak ili biračkom odboru izricanje sljedećih mjera i sankcija predviđenih Izbornim zakonom BiH:

- a) novčanu kaznu koja ne prelazi iznos od 10.000 konvertibilnih maraka;
- b) preduzimanje mjera kojim se otklanjaju utvrđene nepravilnosti;
- c) poništenje ovjere političke stranke, koalicije, liste nezavisnih kandidata ili nezavisnog kandidata;
- d) zabranu angažiranja određenog lica za rad na biračkom mjestu, u Centru za birački spisak ili izbornoj komisiji i
- e) uklanjanje imena kandidata s kandidatske liste ako se utvrdi da je kandidat lično odogovoran za povredu.

3. DRUGOSTEPENI POSTUPAK (POSTUPAK PO ŽALBI)

3.1. NADLEŽNOST I SADRŽAJ ŽALBE

Centralna izborna komisija BiH ima drugostepenu nadležnost da odlučuje po žalbama uložnim na odluke izborne komisije. Žalba se podnosi u roku od 48 sati od prijema prvostepene odluke.

Žalba mora da sadrži: puni naziv, odnosno kontakte (s naznakom broja faksa) podnosioca žalbe, broj i naziv odluke koja se pobija žalbom, navode u kojem dijelu se odluka pobija, razloge žalbe i dokaze, potpis podnosioca žalbe i obrazac.

3.2. POSTUPAK PO ŽALBI

Na odluke izbornih komisija može se uložiti žalba Centralnoj izbornoj komisiji BiH, u roku od 48 sati od prijema odluke izborne komisije, a posredstvom izborne komisije.

Ako je žalba dostavljena direktno CIK BiH, ona će žalbu dostaviti izbornoj komisiji na ispitivanje da li je ista dopuštena, blagovremena i izjavljena od ovlaštenog lica. Izborna komisija koja je donijela prvostepenu odluku, može žalbu uvažiti i preinačiti svoju odluku, ili žalbu sa svim spisima koji se odnose na predmet dostaviti Centralnoj izbornoj komisiji BiH i sa izjašnjenjem na žalbu, u roku od 24 sata od prijema žalbe.

Ako izborna komisija, nedopuštenu, neblagovremenu ili žalbu izjavljenu od neovlaštenog lica, propusti da je zbog toga odbaci, to će svojom odlukom učiniti Centralna izborna komisija BiH.

Žalbu koju Centralna izborna komisija BiH ne odbaci, uzet će je u razmatranje i dostaviti svim stranama navedenim u žalbi koje se mogu u roku od 24 sata od prijema žalbe, u pisanoj formi, izjasniti o navodima iz žalbe.

Kada odlučuje po žalbi, CIK BiH može postupati na osnovu utvrđenih činjenica ili održati rasprave. CIK BiH će održati raspravu i provesti postupak saslušanja stranaka samo kada to smatra neophodnim za pravilno utvrđivanje bitnih činjenica i pravilnog rješavanja postupka, a s ciljem bržeg i ekonomičnijeg otklanjanja nedostataka u prvostepenom postupku.

Centralna izborna komisija će odluku donijeti u roku od 48 sati nakon isteka roka iz člana 6.3 stav (2) Izbornog zakona BiH, osim u slučaju iz člana 19 stav (6) Uputstva o procedurama za rješavanje po prigovorima i žalbama podnesenim Centralnoj izbornoj komisiji BiH i izbornim komisijama. Odlučujući po žalbi, Centralna izborna komisija BiH može žalbu odbiti, poništiti prvostepenu odluku u cijelosti ili djelimično, ili je izmijeniti.

Centralna izborna komisija BiH donosi odluku u pisanoj formi koja sadrži: broj sjednice i datum, uvod, dispozitiv, obrazloženje, uputstvo o pravnom lijeku, potpis i pečat.

Uputstvom o pravnom lijeku stranke u postupku se obavještavaju o pravu na žalbu koja se podnosi Apelacionom odjelu Suda BiH, posredstvom Centralne izborne komisije BiH, u roku od dva dana od dana prijema odluke Centralne izborne komisije BiH.

3.3. ODMJERAVANJE NOVČANE KAZNE

Prilikom odmjeravanja novčane kazne, ali ne ograničavajući se, CIK BiH i izborna komisija iz okvira svoje nadležnosti cijelit će sljedeće okolnosti kao otežavajuće: ako je korišten jezik koji bi nekoga mogao navesti ili podstaći na nasilje ili širenje mržnje, ili ako su objavljivane slike, simboli ili drugi materijali koji mogu tako djelovati; učestalost izvršenja povreda, uključujući povrat; vrijeme i mjesto učinjene povrede; povreda izborne šutnje i odnos učinioca prema učinjenoj povredi.

4. APELACIONI ODJEL SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Apelacioni odjel Suda Bosne i Hercegovine nadležan je da rješava po žalbama na odluke Centralne izborne komisije BiH. Žalba se podnosi, putem Centralne izborne komisije BiH, Apelacionom odjelu Suda BiH u roku od dva dana od dana prijema odluke Centralne izborne komisije BiH kojom je odlučeno o primjeni Izbornog zakona BiH, a koji je dužan donijeti odluku po žalbi u roku od tri dana od dana prijema žalbe.

5. PRIJAVA KRIVIČNOG DJELA

Ako Centralna izborna komisija BiH ili izborna komisija smatra da je učinjeno krivično djelo koje se odnosi na izborni proces, dužna je da to djelo prijavi nadležnom tužilaštvu. Ako postoje osnovi sumnje da je počinjeno krivično djelo koje se odnosi na izborni proces u vezi sa provođenjem izbora za lokalne i kantonalne organe vlasti, prijava se podnosi nadležnom okružnom, odnosno kantonalnom tužilaštvu, u vezi s provođenjem izbora za entitetske organe vlasti prijava se podnosi nadležnom entitetskom tužilaštvu, a u vezi s provođenjem izbora za organe vlasti na nivou države Bosne i Hercegovine prijava se podnosi Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

Prilikom podnošenja prijave, izborna komisija navodi i dokaze koji su joj poznati, te preduzima potrebne mjere da bi se sačuvali tragovi navodno učinjenog krivičnog djela, predmeti kojima je ili pomoću kojih je učinjeno to djelo i drugi dokazi.

Krivična djela koja se odnose na izborni proces, a koja su propisana u Krivičnom zakonu BiH su: Uskraćivanje biračkog prava, povreda slobode opredjeljenja birača, prevara pri glasanju, povreda tajnosti glasanja, izborna prevara i uništenje izbornih isprava.

6. PRIKAZ PROCESA PODNOŠENJA PRIGOVORA I ŽALBI I POSTUPKA

